

SVEN OTTO LITTORIN:

Gingrich – modernisten

När Newton Leroy Gingrich gick till sängs den 8 november 1994 hade han vunnit det största politiska fältslaget på 40 år. Upprymda republikaner kallade valresultatet "the French revolution, but without the Guillotine..."

Och nog var det en förändring som hette duga. Valet innebar att demokraterna förlorade 53 mandat i representanthuset, de förlorade 11 platser i senaten och de tappade 11 guvernörsposter till republikanerna.

Republikansk majoritet

För första gången på 40 år fick republikanerna kontroll över bägge kamrar i den amerikanska kongressen. Samtidigt kom en majoritet av representantskapen i delstaterna också att hamna i

SVEN OTTO LITTORIN är konsult och arbetar på Kreab's Strategy i New York.

republikanska händer, för första gången sedan 1970.

När den nyvalda kongressen tillträdde den 4 januari 1995 inleddes ceremonierna med talmansvalet. Talkörer av nyblivna kongressledamöter ropade: "Newt, Newt, Newt!" En av de nyvalda skrek: "It's a whole Newt world!" Och utan all

tvekan var det en lycklig Newt Gingrich som tog över talmansklubban.

Trevlig talmansroll

Sedan dess har Newt Gingrich varit den formellt sätt starkaste republikanen i Washington. Och han har nog trivts rätt bra i rollen. Att vara talman i en majoritetskongress med en svag president från motståndarpartiet är ju betydligt trevligare än att ha någon från sitt eget parti i Vita Huset.

Därför dröjde det också innan Gingrich formellt valde att stödja Bob Dole som partiets kandidat i höstens presidentval. För att Gingrich aktivt skulle stödja Dole krävdes en Pat Buchanan och hans demagogiska konservatism. Buchanan talar om valfrihet och mindre offentlig inblandning i privatlivet, men propagerar samtidigt för just det motsatta. Obligatorisk morgonbön i skolan. Absolut abortförbud – inte ens efter våldtäkt eller för incestoffer.

Förbud mot "skadlig" information på Internet. Filmcensur mot "osedligheter".

Samma rädsla för det okontrollerbara får i ekonomiska frågor sin politiska gestaltning i protektionismen. Den ökande internationella konkurrensen skall inte tas som utmaning och läggas som

” En av de många paradoxerna i Newt Gingrichs liv är att han kom att doktorera i historia. Avhandlingen handlade om utbildningssystemet i Belgiska Kongo under kolonialtiden – ett minst sagt perifert ämne för en man med stora framtidsplaner. ”

grund för nya framsteg utan motas och stängas ute med regleringar och tullar.

Gingrich är helt annorlunda. I hans politiska gärning ligger istället en framåtsyftande kraft, en mycket positiv framtidssyn.

Han är helt fokuserad på framtiden och dess möjligheter. På det sättet är Gingrich radikal i ordets verkliga mening. Framtiden är det som betyder något, och framtiden är i högsta grad formbar. Det förflutna har redan inträffat och är därför mindre intressant. Längre ifrån de traditionella amerikanska konservativa värderingarna kan man knappast vara.

Gingrichs framtidstro finner utan tvekan sin förklaring i dennes

besvärliga barndom. Hos Gingrichs styvfar, Robert Gingrich, ligger mycket av nyckeln till Newt Gingrich personlighet, hans ambitioner och hans politiska fokus.

Newt Gingrichs mamma Kit gifte sig när hon bara var 16 år gammal med Newton McPherson. Lille Newt föddes, men äktenskapet var olyckligt. Newts pappa söp och var våldsam, skrek och bar sig åt. Skilsmässa. Nytt äktenskap med Bob Gingrich, karriärmilitär, överstelöjtnant under det kyligaste kalla kriget.

Bob Gingrich beskrivs som en mycket känslökall militär. Inte våldsam, som pappa McPherson, men otillgänglig och frånvarande, av det slaget man gör filmer om. (En gest vittnar dock om omtanke om familjen – Bob adopterar omedelbart sin frus son och ger honom sitt efternamn: "Han måste få känna sig hemma någonstans.")

Tillflykt till framtiden

Familjen flyttade runt mycket i Newts barndom. Några starka band med grannarna, trakten eller bygden, så viktiga för många konservativa, hann Newt alltså inte bygga. Newt tog istället sin tillflykt till framtiden och till böckernas värld. Han beskrivs som en riktig bokmal, en förläst "nerd".

Drivkraften fanns hos Newt Gingrich redan i unga år. Redan som 12-åring arrangerade lille Newt en stor kampanj för att få igång ett zoo i sin hemstad. Han blev snabbt känd

som en drivande ung man – det dröjde inte länge förrän han hade fem minuters TV-tid i veckan för att föreläsa om zoologi för hemmafruarna i Pennsylvania.

Mersmak av politiken

I Newt Gingrich första politiska kampanj arbetade han för att få bäste kompisen Jimmy Tilton vald till elevkårsordförande på gymnasiet. Newt fixade fram klistermärken, tröjor och skyltar, arrangerade stora möten och fick till och med den lokala TV-stationen att ställa upp för Tilton. Denne blev inte helt förvånande vald, samtidigt som Newt hade fått en rejäl mersmak av det politiska livet.

En av de många paradoxerna i Newt Gingrichs liv är att han kom att doktorera i historia. Avhandlingen handlade om utbildningssystemet i Belgiska Kongo under kolonialtiden – ett minst sagt perifert ämne för en man med stora framtidsplaner.

Men Gingrichs intresse för historia förklaras nog till en del av hans stora ambitioner. Att genom studier av det förgångna, lära sig systematiken med vilken historia skrivs, kunna bli en del av den.

Det började kanske inte så bra. Som ung universitetslektor i historia försökte Gingrich vinna en kongressplats 1974, men utan att lyckas. Han förlorade igen 1976 och kom in i kongressen först 1978. Men då var det som om han hittat hem. Kongressen blev hans livsluft.

En av Gingrichs politiska mentorer

var Richard Nixon. Gingrich hade träffat Nixon redan i början av 70-talet och var regional chef för dennes återvalskampanj 1972. Under början av 80-talet träffades de ofta för att diskutera det republikanska partiets inre liv under Reagan. De var bägge bekymrade över att partiet verkade ha slagit sig till ro med en minoritetsställning i kongressen.

Kontrakt med Amerika

Den strategi som mejslades fram i dessa och andra möten bar frukt först ett drygt årtioende senare. Och resultatet berodde inte till ringa del på Gingrichs insatser i samband med det dokument som kallades "Contract with America".

"Kontraktet" tog form under våren 1994 som en tydlig partiplattform för republikanerna. Alla medel användes för att få "kontraktet" att bli en hävstång för att säkra valsegern och göra kongressen extra stark. Det var särskilt viktigt som vapen mot president Clinton, som i det amerikanska systemet har möjlighet att använda sitt veto mot kongressen.

Personligt ansvariga

Kontraktet skrevs under av 367 förhoppningsfulla kandidater på gräsmattan framför Capitolium den 27 september, sex veckor innan valet. Budskapet var enkelt och tydligt: "Om vi inte gör det som står i kontraktet ska ni slänga ut oss i nästa val." Politikerna gjordes personligt ansvariga för den politik de gått till

val på.

I kontraktet utlovades "action" redan första dygnet. Utskotten skars ned med en tredjedel, liksom antalet anställda i kongressen. En oberoende revision av kongressen beslutades, med tonvikt på förskingring och fusk. Och en omfattande plan för de därefter följande hundra dagarna presenterades.

Under dessa hundra dagar skulle beslut hamras igenom om balanserad budget, brottsbekämpningen sätts i första rummet, familjen stärkas, näringslivet vitaliseras och rättssystemet förändras.

Kontraktet var avsett att vara just en revolution, i den goda amerikanska betydelsen, i jämförelse med den blodiga franska: Bort med det dåliga så att rum ges för växt och tillväxt, för initiativ och eget skapande.

Men det är inte ett politiskt vacuum som eftertraktas, inte ett laglöst interregnum. Tvärtom – i Newt Gingrichs värld är politiken ett kraftigt redskap, som kan användas för att bygga, eller för att riva, samhällen och positioner.

I den svenska debatten beskrivs Newt Gingrich ofta som konservativ. I den politiska vokabulären betyder det ungefär "antiradikal motståndare till utveckling och förnyelse".

Gingrich är mycket, men definitivt ingen bakåtsträvare. Sanningen är att det är svårt att hitta en mera modernistisk politiker.

Hans framtidstro är så stark att det i sin tur skapar nya motståndare. Dessa hittas såväl inom som utanför hans eget parti, men uppehåller sig främst kring två teman. Det finns de som tycker att systemskiftet gick för fort och det finns de som tycker att det finns alldeles för få anledningar till framtidsoptimism.

Känns det igen?

Målet är framtiden

Historien säger att politiker inte sällan liknar Christopher Columbus. När de kastar loss vet de inte vilken färdväg som fortast och säkrast tar dem till målet. Under resans gång vet de inte vart de är. Och när de kommer fram tror de att de är någon annanstans.

Trots förvirringen blir de folkhjältar, inte minst i sina egna ögon, och litar blint till sin egen kunskap om hur världen ser ut och till sin egen förmåga att navigera statskeppet.

Gingrich har ännu inte blivit någon hjälte i amerikanernas ögon. Men till skillnad från många andra vet han var han är och vart han är på väg.

Målet är satt: framtiden. Och vägen dit går via människors egna drömmar, handlingar och ambitioner. Om vi sedan kallar det egenmakt, valfrihet eller empowerment är av mindre betydelse.